

Ҷоғрыи яндарештыше порылык

Миклай Казаковын лүмгечыже — м/э
шочмо кундемыштыже 20/1/08

чеверласыме годым тудын могай кугу суапле пашам ыштен кодымышым шоналтышымат, ала-мом пеш лишылым коргем гычак шупшын налмыла чучын колтыш. Логарыш комыля шичмым чытен кертде, ордыжко коранын, шинчавудым уштылде шым чыте. А кызитше, тоштересе стендыш ончалын, молан угыч тидым шарналтышым? Ала тувраш гыч пырдыж мучко мушкын волюшо вуд корно пале лачак Николай Ивановичлан полеклалтше стендым шинчавудла амуртен да? Тыгай амырчыкше тоштерын вес полемесе пырдыжыштыжат кугунак, эсогыл понганше гай, палдырна. Мо тиде тыгай? Шке пашанам аклен моштыдымаш але историйнам пагалыдымаш?

Тунамак вич ий ончыч Күчкэнгер ялысе клубышто Миклай Казаковын шочмыжлан 75 ий темме лүмеш эртаралтше пайрем кас шарналте. Тоштерым ышташ күлмө нерген мутым лүкмеке, строитель Н.С.Бажанов Казаковмытын илыме суртым арален кодыдымылан өпкелен каласыш. А вет ончычак шоналташ гын, тидым ышташ лиеш ыле. Тылеч вара, окса уке гычак толашен-толашен, тошто школ зданийым төрлатыл комыжлен, леведышыжым ачалкален да йырым-йыр сөралын печен, Николай Степановичын вуйлатымыш почешак да, конешне, районсыо администрацийын полшымыш дене тоштерым почыч. Куанже могай ыле!..

Но икымше шыжак вашыкчен да тошто калай леведышым тумыштыл аныклен ыштыме пашан эшкышым вуд йогын дене палдарен ончыктыш. Но ик ий тыге эртыш, кок ий... Шижтарен, сөрвален да сөрэн каласыме деч молыжо нимо ыш ышталт. Ял калык велымаат, музей вуйлатыше ден вересе власть могырымаат. Окса укелыкыште шүм-чон шокшына суапле сомыллан чылаж годымак ситен ок шу, коеш. Вурс гай пенгыде тошто чодыра гыч ыштыме да кочана-влакын, чон шокшым луэн, чаткан комыжлымыштлан корә кандашле ий утла сайын чытыше пырдыжат тыгай чон йуштым ок чыте. А эше вич ий гыч: "А вет Миклай Казаков лүмеш тоштерым арален кодаш лиеш ыле? — манын, чаманен ойлаш она тунгал?"

Тыгай йодышымак тараташ логале тиде гана Күчкэнгер ял клубышто пайрем кас годым. Огеш умыло, шонеда, калыкна? Умыла. Изжиге-кугужге, тыглайжыге-вуйлатышыжге историй ончылно шке порыснам умылышаш улына. Тидлан чоным гына порылык дене яндарештараш күлеш. Чон дене яндарешташак полшыш шонем, тиде кас. Молан манаш гын, Миклай Казаков шкежак яндар чоңан улмыш дене мыланна пример лийын кодеш. Чаманен каласаш логалеш, илымыш годым гына тидым турыс аклен ышна мошто, палемдыш, калык ончыко лекмекыже, Марий радион редакторжо Р.М.Данилова. Марий Элын заслуженный артисткакыже чоң шомакше дене веле огыл, муро полдекше денат сценым волгалтарыш. Тиде волгыдым эша-

ИЛЫМЕ годым ик лүмгечыште веле огыл лияш перна. Кеч тудыште шуркертсек суапыште илыже, но чонеш кодшо порылыкшылан поро кумыл дене вавештыде чытет мо? Поро шарнымашак Марий Элэн калык поэтише Миклай Казаковын шочмыжлан 80ий темме кечын тудын шочмо кундемшыкже угыч калыкым чумырыш.

Иошкар-Ола ден Морко райрудо гыч толшо уна-влакым эн ончыч Эгерсола пеле кыдалаш школышто кинде-шинчал дене вавийлыч. Кинде-шинчал да пагалыме поэтан почеламут аршашыж дене. Уремыште йушто, а тыште йоча-влакын куанле ончалгышышт да яндар йукышт дене кумыл ырен. Да тыштак уна-влакын поро мутышт да полекышт, а оза-влакын тутло сийышт шокшо шулышым ешаренят.

А мыланем кенета... кумло ий ончычсо вашлиймаш, пошкудо Күчыкэнгер ялысе туналтыш школышто Миклай Казаков дене вавийлыч, шарналте. Меат тунам тыгаяк изи лийынна да Миклай чужайнам йулыш шинча дене куанен да кугешнен эскеренна. Тудо пел курымаш лүмгечыжым палемдыме ийын шочмо школышкыжо лумын киндешмочный группым конден. Ибартыме икымше кундыктыжыжо О.А.Беклемешевым порын вучкалтымыже алят шинчаштем. Эше тудын лумеш шке почеламутшым полеклен. Меат поэтын возымыжым кертмына семын йонгалтараш тыршенна. А колан тыгай пиал шыргыжалын огыл гын, экраныш логалшашлан школ кудывечыште лум кышкылт модмыж дене кеч ойыртемалташ точен ончен...

Теве ынде шочмо школышкынат корно савырыш. Но тушто кызт школ огыл, а Миклай Казаков лумеш литература да краеведений тоштер верланен. Тоштер вуйлатыше Р.В.Николаева эше икана Николай Ивановичын эртыме корныжым ушештарен лекте да уло элна мучко чапланымыжым палемдыш. Тидым пенгыдемдыме семынак республикысе Писатель ушем правлений вуйлатышын обязанностьышым шуктышо В.В.Крылов тоштерлан полек шотеш марий мутмастар-влакын у книгаштым, архив гыч фотолам кучыктыш, а культура да национальность-влакын пашашт шотышто министерствын отделжым вуйлатыше Л.А.Михайлов — турлеман солькым.

Кö пала, ала илен-толын Николай Ивановичын илыш корныжат шарнымаште тыгаяк турлеман солькыш са-

вырна. Но кугурак ийготан кокла гыч тудым сайын палыше-влак тидын дене сорасен огыт керт, веват. Турлеман мыжерым чийыше йоча, но изинек ача деч посна кодшо Миклай, Ердур курыкысо карьерыште куйм лукмашат илышын шере-кочыжым тамлен ончен. Тидын нерген туныктышо-ветеран, ты школыштак кужу жап директорлан ыштыше Ю.П.Курсов шарналтыш. Варат "кулак эрге" семын титаклыме самырык поэт репрессийын шуркедылше күртнывоштыржо коклаш логалме деч пыкше гына утлен кодын. Марий поэт-влак кокла гыч ик эн ончыч СССР Госпремиим да калык поэт лумын налмыж деч вара кораныше-влакын "арака улшым шижеш гын, товарондым нелаш ямде" манын койдарымыштымат чон вошт калташыже логалын. А вате деч посна кодмеке, пеле шужен илымыжлан кора нелын черланмыж деч вара спецбольницыште верымат муын кертын огытыл. Колымыж деч изиш ончычрак лүмлö землякше дече олсе пачерыш унала пурышо строитель Н.С.Бажанов тидын нерген кочын шарналтыш.

С.Г.Чавайн лумеш республиканский научный (кызт Национальный) библиотекиште калык поэтым пытартыш корныш ужатыме деч ончыч

вола-апараш. тиде волгадам савараш Иошкар-Ола гыч Марпединститутын "Марий сем" да Эгерсола гыч "Муро сем" фольклор ансамбль-влак кугун полшышт.

Адакше тыгай лумгечым олсе кугу зальште огыл, а поэтын шочмо верыштыже эртарышын поро йулаш савырнен шумыжо калыкым куандара. Писатель ушем правлений гыч поэт В.В.Крыловын тидын нерген ушештарымыжым чылан совым кырен вашлийыч. "Ончыко" журналын редакторжо, ты кундемешак шочынкушшо прозаик Г.В.Алексеевын ойжат ончычсо тукумын тунгал кодымо пашажым шуйшо ушанле вий улмылан куанаш таратыш.

Кузе от куане саде строитель-ветеран Н.С.Бажановынак але районысо администрация вуйлатышын заместителыже Г.С.Майковын шке почеламутыштым сцена гыч йонгалтарен пуымыштлан? Тыглай пашаен радамаштат, вуйлатыше коклаштат поэзийым умылышо да йбартыше ен-влак улыт гын, тугеже чон шокына суапле сомыллан ситышаш. Тугеже Миклай Казаковын порылык вийже калык чонышто умбакыжат илаш тунгалеш.

Юрий ИСАКОВ.

Снимкылаште: Миклай Казаковын лүмгечыштыже.

М.Сидоровын фотожо.

